

Chambre des Représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1996 - 1997 (*)

9 OCTOBRE 1997

PROPOSITION DE LOI

**modifiant la loi 27 juin 1921
accordant la personnalité civile
aux associations sans but lucratif et
aux établissements d'utilité
publique, en ce qui concerne
la responsabilité pécuniaire
des membres**

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION DE LA
JUSTICE (1)

PAR
M. PATRICK DEWAELE

- (1) Composition de la Commission
Président : M. Duquesne (A.)

A. — Titulaires
C.V.P. MM. Vandeurzen,
Van Parys,
Verherstraeten, Willems.
P.S. MM. Biefnot, Borin, Giet.
V.L.D. MM. Dewael, Van Belle,
Verwilghen.
S.P. MM. Landuyt,
Vandenbossche.
P.R.L.- MM. Barzin, Duquesne.
F.D.F.
P.S.C. Mme de T'Serclaes.
V.B. M. Laeremans.
Agalev/M. Lozie
Ecolo

B. — Suppléants
C.V.P. Mme D'Hondt,
MM.Didden, Leterme,
Mme Pieters, Mme
Verhoeven.
P.S. MM. Dallons, Eerdeken,
Minne, Moureaux.
V.L.D. MM. Chevalier, De Croo,
van den Abeelen, Versnick.
S.P. MM. Delathouwer, Roose,
Van der Maelen.
P.R.L.- Mme Herzet,
F.D.F. MM. Maingain, Simonet.
P.S.C. MM. Beaufays, Viseur.
V.B. MM. Annemans, De Man.
Agalev/M. Decroly,
Ecolo Mme Schüttringer.

C. — Membres sans voix délibérative
V.U. M. Bourgeois.
FN M. Wailliez

Voir:

- 456 - 95 / 96:

- N° 1: Proposition de loi
- N° 2: Amendement

Voir aussi :

- N° 4: texte adopté par la commission

(*) Troisième session de la 49ème législature

Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1996 - 1997 (*)

9 OKTOBER 1997

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van de wet van 27 juni
1921 waarbij aan de vereniging zonder
winstgevend doel en aan de
instellingen van openbaar nut
rechtspersoonlijkheid wordt verleend,
met betrekking tot de geldelijke
aansprakelijkheid van de leden**

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE
JUSTITIE (1)

UITGEBRACHT DOOR
DE HEER PATRICK DEWAELE

- (1) Samenstelling van de commissie
Voorzitter : de heer Duquesne (A.)

A. — Vaste Leden
C.V.P. HH. Vandeurzen,
Van Parys,
Verherstraeten, Willems.
P.S. HH. Biefnot, Borin, Giet.
V.L.D. HH. Dewael, Van Belle,
Verwilghen.
S.P. HH. Landuyt,
Vandenbossche.
P.R.L.- HH. Barzin, Duquesne.
F.D.F.
P.S.C. Mevr. de T'Serclaes.
V.B. H. Laeremans.
Agalev/H. Lozie
Ecolo

B. — Plaatsvervangers
C.V.P. Mevr. D'Hondt,
HH.Didden, Leterme,
Mevr.Pieters, Mevr.
Verhoeven.
P.S. HH. Dallons, Eerdeken,
Minne, Moureaux.
V.L.D. HH. Chevalier, De Croo,
van den Abeelen, Versnick.
S.P. HH. Delathouwer, Roose,
Van der Maelen.
P.R.L.- Mevr. Herzet,
F.D.F. HH. Maingain, Simonet.
P.S.C. HH. Beaufays, Viseur.
V.B. HH. Annemans, De Man.
Agalev/H. Decroly,
Ecolo Mevr. Schüttringer

C. — Niet-stemgerechtigd Leden
V.U. M. Bourgeois.
FN M. Wailliez

Zie:

- 456 - 95 / 96:

- N° 1: Wetsvoorstel
- N° 2: Amendement

Zie ook :

- N° 4: tekst aangenomen door de commissie

(*) Derde zitting van de 49ste zittingsperiode

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre commission a examiné cette proposition de loi au cours de ses réunions des 23 et 24 septembre 1997.

I. DISCUSSION GENERALE

Commentant la proposition de loi, qui a trait à la responsabilité des membres d'une ASBL, *M. Barzin* rappelle que la responsabilité pécuniaire des membres d'A.S.B.L. n'est réglée ni par la loi, ni par la jurisprudence. Après hésitations, la doctrine semble être fixée en ce sens que les membres ne seraient pas tenus au delà de leur cotisation.

Cependant l'insécurité juridique subsiste, et la jurisprudence pourrait s'élaborer dans un autre sens si un créancier impayé assignait en justice les membres d'une association.

En effet, l'article 1863 du Code Civil, modifié par la loi du 13 avril 1995 modifiant les lois sur les sociétés commerciales, coordonnées le 30 novembre 1935 (Moniteur belge du 17 juin 1995, err., Moniteur belge du 8 août 1995), stipule que «Les associés sont tenus envers les tiers (...) par parts viriles lorsque l'objet de la société est civil, (...). Il ne peut être dérogé à cette responsabilité que par une stipulation expresse de l'acte conclu avec le tiers.»

Cela veut dire qu'une disposition expresse des statuts ne suffit pas pour mettre les membres à l'abri d'une responsabilité sur leurs biens.

Le gouvernement a communiqué à la commission qu'il prépare actuellement un avant-projet de loi qui englobera l'ensemble de la problématique des ASBL et des fondations. Ce texte contient également une brève disposition ayant la même portée que la proposition de l'intervenant. *M. Barzin* soutient qu'il y a urgence à mettre fin à cette insécurité juridique vu le nombre des personnes concernées, lesquelles, sollicitées par des ASBL en tous genres à but philanthropique, culturel ou sportif, s'acquittent volontiers d'une cotisation modique, sans jamais participer à la gestion effective de ces associations.

Sa proposition de loi tend dès lors à compléter l'article 14 de la loi du 27 juin 1921 accordant la personnalité civile aux associations sans but lucratif et aux établissements d'utilité publique par un alinéa 2 qui dispose que les membres de l'association ne sont te-

DAMES EN HEREN,

Uw commissie heeft onderhavig wetsvoorstel besproken tijdens haar vergadering van 23 en 24 september 1997.

I. ALGEMENE BESPREKING

De heer Barzin licht het voorstel van wet toe dat betrekking heeft op de aansprakelijkheid van de leden van een v.z.w. en hij herinnert eraan dat de geldelijke aansprakelijkheid van de leden van v.z.w.'s noch bij wet, noch in de rechtspraak geregeld wordt. Na enige aarzeling blijkt in de rechtsleer thans het standpunt te worden ingenomen dat de leden niet voor meer kunnen worden aangesproken dan voor hun bijdrage.

De rechtsonzekerheid blijft evenwel bestaan en de rechtspraak zou zich in een andere zin kunnen ontwikkelen mocht een onbetaalde schuldeiser de leden van een vereniging voor het gerecht dagen.

Artikel 1863 van het Burgerlijk Wetboek, gewijzigd bij de wet van 13 april 1995 tot wijziging van de wetten op de handelsvennootschappen, gecoördineerd op 30 november 1935 (Belgisch Staatsblad 17 juni 1995, err., Belgisch Staatsblad 8 augustus 1995), bepaalt namelijk : « De vennoten zijn ten aanzien van derden verbonden (...) voor een gelijk deel, wanneer de vennootschap naar burgerlijk recht is opgericht, (...). Van deze aansprakelijkheid kan niet worden afgeweken dan door een uitdrukkelijk beding in de met derden gesloten akte.»

Dat betekent dat een uitdrukkelijk beding in de statuten niet volstaat om de leden van aansprakelijkheid voor hun goederen te vrijwaren.

De regering heeft de commissie medegedeeld dat zij werkt aan een omvangrijk voorontwerp van wet dat betrekking heeft op de gehele problematiek van de v.z.w.'s en de stichtingen. Deze tekst bevat eveneens een korte bepaling met dezelfde inhoud als het voorstel van de spreker. Volgens *de heer Barzin* moet dringend een einde worden gemaakt aan die rechtsonzekerheid gelet op het aantal bij die aangelegenheden betrokken personen. Die worden immers aangesproken door allerlei v.z.w.'s met een menslievend, cultureel of sportief doel en storten probleemloos een kleine bijdrage zonder dat ze ooit daadwerkelijk bij het bestuur van die verenigingen betrokken worden.

Zijn voorstel van wet strekt er dan ook toe artikel 14 van de wet van 27 juni 1921 waarbij aan de vereniging zonder winstgevend doel en aan de instellingen van openbaar nut rechtspersoonlijkheid wordt verleend, aan te vullen met een tweede lid stellende

nus à aucune obligation pécuniaire au-delà du montant de leur cotisation.

Le ministre de la Justice confirme qu'il existe effectivement une concordance entre la disposition concernée de l'avant-projet de loi, qui est actuellement soumis à l'avis du Conseil d'Etat, et la proposition de loi déposée par MM. Barzin et Reynders.

M. Vandeurzen estime qu'il est inutile de spécifier qu'il s'agit d'une responsabilité «pécuniaire». En effet, on est responsable ou on ne l'est pas et, en l'occurrence, on peut éventuellement être tenu des dettes de l'association sur son patrimoine. Lorsque cette disposition complètera la loi précitée du 27 juin 1921, cela ne pourra toutefois en aucun cas impliquer que toute personne qui se serait affiliée à une ASBL avant la modification de la loi relèverait d'un autre régime. Il convient de considérer cette modification comme une confirmation de la volonté du législateur qui est censée avoir existé dès l'élaboration de la loi. L'intervenant estime que la modification de la loi ne peut en outre porter atteinte à d'éventuelles exceptions juridiques - la limitation de la responsabilité, par exemple lorsque des activités commerciales sont pratiquées sous le couvert d'une ASBL ou lorsqu'une ASBL est annulée pour quelque motif que ce soit. La proposition ne peut en rien modifier les possibilités juridiques permettant d'engager la responsabilité d'une ASBL.

M. J.-J. Viseur reconnaît qu'il ne saurait y avoir de désaccord sur le principe selon lequel une personne à laquelle il est demandé de devenir membre d'une ASBL peut uniquement être tenue à concurrence du montant de sa cotisation. La jurisprudence ne s'oppose pas non plus à une telle proposition. Tel qu'il est rédigé, le texte de la proposition risque par contre de poser de réels problèmes. Prévoir que les membres de l'association ne sont tenus à aucune obligation pécuniaire au-delà du montant de la cotisation revient à exonérer véritablement tous les membres de toute responsabilité. Si la doctrine a connu une évolution, c'est parce qu'elle a voulu opérer une distinction entre, d'une part, les membres fondateurs, qui, en fondant une ASBL, ont voulu accomplir un acte allant au-delà du simple paiement d'une cotisation, et, d'autre part, les membres qui ont adhéré ultérieurement à l'association et que, dans certains cas, elle a voulu mettre beaucoup plus nettement l'accent sur la responsabilité des membres, notamment dans le cas où l'ASBL sert à dissimuler des pratiques commerciales ou même frauduleuses.

Tel qu'il est rédigé, le texte de la proposition exonère toutefois tous les membres de l'ASBL, c'est-à-dire tant les membres fondateurs que les membres qui y ont adhéré ultérieurement, de toute responsa-

dat de leden van de vereniging boven het bedrag van hun bijdrage niet geldelijk aansprakelijk zijn.

De minister van Justitie bevestigt dat er inderdaad overeenstemming bestaat tussen de desbetreffende bepaling uit het voorontwerp van de regering, dat thans voor advies aan de Raad van State werd voorgelegd, en het voorstel van wet van de heer Barzin en de heer Reynders.

De heer Vandeurzen is van oordeel dat het overbodig is het adjectief 'geldelijke' te gebruiken om de aansprakelijkheid te specificeren. Men is immers aansprakelijk of niet en in voorkomend geval kan men eventueel op zijn vermogen worden aangesproken zonder meer. Wanneer deze bepaling echter aan de bovengenoemde wet van 27 juni 1921 zal worden toegevoegd dan mag dit in geen geval betekenen dat elkeen die vóór de wetwijziging lid is geworden van een v.z.w. onder een ander regime zou vallen. Deze aanvulling van de wet moet worden beschouwd als een bevestiging van de wil van de wetgever die wordt geacht aanwezig te zijn geweest bij de oorsprong van de wet. De wetwijziging mag volgens spreker ook geen afbreuk doen aan eventuele juridische doorbraken van de beperking van aansprakelijkheid wanneer bijvoorbeeld commerciële activiteiten onder het mom van een v.z.w. zouden worden bedreven, of wanneer een v.z.w. zou worden nietig verklaard om welke reden dan ook. De bestaande juridische mogelijkheden om wel aansprakelijk te worden gesteld, moeten door het voorstel ongewijzigd blijven.

De heer J.J. Viseur erkent dat er geen onenigheid kan bestaan over het principe dat iemand die gevraagd wordt lid te worden van een v.z.w. enkel tot zijn bijdrage zou kunnen gehouden zijn. Ook de rechtspraak verzet zich niet tegen dergelijk voorstel. De tekst van het voorstel zoals hij is opgesteld kan daarentegen wel aanleiding geven tot reële problemen. Wanneer men stelt dat de leden van de vereniging boven het bedrag van de bijdrage niet geldelijk aansprakelijk zijn, dan komt dit neer op een reële vrijstelling van aansprakelijkheid voor alle leden van de vereniging. Wanneer men echter vaststelt dat de rechtsleer een evolutie heeft gekend dan is dit omdat zij een onderscheid heeft willen maken tussen, enerzijds, de stichtende leden die door middel van de stichting van een v.z.w. een handeling hebben willen verrichten die verder gaat dan de loutere betaling van een bijdrage en zij in sommige gevallen in veel sterkere mate de aansprakelijkheid van deze groep leden heeft willen benadrukken, en, anderzijds, de later toegetreden leden. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer de v.z.w. zou worden misbruikt om commerciële of zelfs frauduleuze praktijken te verbergen.

De tekst van het voorstel zoals het werd ingediend stelt echter alle, zowel de stichtende als de later toegetreden leden vrij van aansprakelijkheid boven hun

bilité au-delà du montant de leur cotisation: le fait que l'on soit membre d'une ASBL suffit donc en soi pour relever du régime de la responsabilité limitée. L'intervenant estime que la proposition vise uniquement les membres cotisants et que cela devrait apparaître plus clairement.

M. Barzin estime que la doctrine accepte unanimement que la responsabilité des membres soit limitée à leur cotisation, sauf les exceptions énumérées limitativement.

M. J.-J. Viseur fait observer que dans ce cas, il serait préférable de spécifier qu'il s'agit de membres cotisants.

bijdrage: het feit dat men lid is van de v.z.w. is dan op zich reeds voldoende om onder de beperkte aansprakelijkheid te vallen.

Volgens de spreker worden in het voorstel enkel de bijdragende leden bedoeld en zou dit duidelijker tot uiting moeten worden gebracht.

Volgens *de heer Barzin* aanvaardt de rechtsleer eensgezind dat de aansprakelijkheid van de leden beperkt is tot hun bijdrage behoudens limitatief opgesomde uitzonderingen.

De heer J.J. Viseur wijst erop dat in dat geval beter zou worden gespecificeerd dat het gaat om leden in hun hoedanigheid van bijdragend lid.

II. DISCUSSION ES ARTICLES ET VOTE

Article 1er.

Cet article ne donne lieu à aucune observation et est adopté par 8 voix et une abstention.

Art. 2

M. Barzin présente un amendement (n° 1 - Doc. n° 456/2 - 95/96) visant à remplacer l'alinéa 2 proposé de l'article 14 de la loi du 27 juin 1921 accordant la personnalité civile aux associations sans but lucratif et aux établissements d'utilité publique par une disposition plus précise prévoyant que les membres d'une ASBL ne contractent en cette qualité aucune responsabilité personnelle relativement aux engagements de l'association.

L'amendement n° 1 est adopté par 8 voix et une abstention.

L'ensemble de la proposition de loi est adopté par 8 voix et une abstention.

Le rapporteur,

P. DEWAELE

Le président,

A. DUQUESNE

II. ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING EN
STEMMING .

Artikel 1

Over dit artikel worden geen opmerkingen geformuleerd. Het wordt aangenomen met 8 stemmen en 1 onthouding.

Art. 2

De heer Barzin dient amendement nr. 1 in (stuk nr. 456/2-95/96) ertoe strekkend het voorgestelde tweede lid van artikel 14 van de wet van 27 juni 1921 waarbij aan de vereniging zonder winstgevend doel en aan de instellingen van openbaar nut rechtspersoonlijkheid wordt verleend, te vervangen door een nauwkeuriger bepaling volgens welke de leden van een v.z.w. in die hoedanigheid geen enkele persoonlijke aansprakelijkheid aangaan inzake de verbintenissen van de vereniging.

Het amendement nr. 1 wordt aangenomen met 8 stemmen en 1 onthouding.

Het gehele voorstel van wet wordt aangenomen met 8 stemmen en 1 onthouding

De rapporteur,

P. DEWAELE

De voorzitter,

A. DUQUESNE